

**МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ
ПОЛІТИКИ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ АПК**

Гришова І.Ю.

Сформовано систему цільових показників ефективності формування та використання фінансових ресурсів як методологічну основу побудови фінансової політики на підприємстві та запропоновані основні принципи її реалізації переробними підприємствами АПК.

Постанова проблеми у загальному вигляді. Потреба в новому підході до стратегічного управління на переробних підприємствах з'явилась вже досить давно. Зміни умов функціонування АПК зруйнувало чимало старих постулатів управління, а здатність мобілізувати і повною мірою використовувати свої нематеріальні активи набула більшого значення, аніж інвестиції та управління реальними активами. Саме ці пріоритетні об'єкти управлінського впливу фінансової політики потребуватимуть розробки незалежної гнучкої системи оцінювання й планування, тоді як система фінансової звітності, яка донині залишається залежною від моделі бухгалтерського обліку, вже нездатна задовольняти потреб сучасних переробних підприємств АПК. Рівень зрілості процесу реалізації фінансової політики багато в чому визначається результатами оцінки. Оцінка фінансової політики повинна охоплює не тільки ключові показники доходності активів та капіталу, рівня ризику їх використання, а й процеси фінансового управління.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Проблемам формування та реалізації фінансової політики аграрних підприємств в останній час приділяється багато уваги. Управлінню фінансовими ресурсами аграрних підприємств присвячено роботи акад. Дем'яненка М.Я., Гудзь О., Петруні Н., Степасюка О. та ін. Над концепцією фінансової стратегії підприємства та політик управління за окремими аспектами фінансової діяльності працюють наукові школи проф. Бланка І.А., проф. Редькіна О.А. та академіка Дем'яненка М.Я.

Невирішені частини загальної проблеми. Фінансову політику частіше визначають в державному контексті, але в останні роки фінансову політику почали впроваджувати як дієвий інструмент менеджменту фінансової діяльності на переробних підприємствах АПК. Це було викликано застарілими традиційними методами управління, що вже не приносили очікуваних результатів. Зміна головної цільової

функції фінансової політики на нову бізнес - модель, що орієнтована на підвищення ринкової вартості переробного підприємства потребує розробки системи показників, що забезпечували б її використання. Змінилася не лише мета побудови та реалізації фінансових стратегій: замість отримання прибутку в короткостроковому періоді метою є досягнення нарощення ринкової вартості самого підприємства, а й самі принципи управління фінансовими ресурсами. Якщо до цього методом ефективного управління фінансовими ресурсами вважалося планування фінансової діяльності в розрізі стратегічного, тактичного та операційного планування, то сьогодні механізм фінансової політики є більш гнучким та включає оцінку вартості бізнесу на кожній стадії трансформації інвестованого капіталу з можливістю його реінвестування. Ще один аспект діяльності переробного підприємства, який втрачає привабливість з боку впровадження нової моделі аграрного бізнесу - це масштаб підприємства. Якщо раніше великі комбінати мали значну перевагу за рахунок масштабу діяльності, то сьогодні успіх бізнесу переробного підприємства в створенні вартості не залежить від його розмірів, невеликі підприємства отримують більшу доходність, ніж підприємства з великими, але не завантаженими потужностями. Саме тому, на наш погляд, сьогодні недостатньо опрацьовано механізм реалізації та оцінки результатів впровадження фінансової політики на рівні переробних підприємств АПК.

Мета статті. Розглянути причини, з яких традиційна система аналізу не задовольняє потреби інформаційного забезпечення прийняття фінансових рішень та сформулювати напрями розвитку і систему оцінки показників ефективної фінансової політики переробних підприємств АПК.

Основні результати дослідження. Важливішими об'єктами оцінки фінансової політики переробного підприємства АПК є управління формуванням та розподілом прибутку, управління майновими ресурсами в розрізі необоротних та оборотних активів; управління капіталом переробного підприємства в розрізі управління власним капіталом, управління залученими фінансовими ресурсами та оптимізації структури капіталу; управління ризиками фінансової діяльності в напрямку реалізації внутрішніх механізмів нейтралізації ризиків та передачі ризиків зовнішнім страхувальникам; управління реальними та фінансовими інвестиціями; управління формуванням та розподілом прибутку; фінансове забезпечення стратегічних рішень, що реалізуються, моніторинг нарощення вартості.

Кожний з об'єктів забезпечує напрям реалізації фінансової політики шляхом виконання певних завдань. Отже, оцінка фінансової політики за цими напрямками має значну інформаційну ємкість та

потребує формування системи показників ефективності управління за кожним з них.

1. Управління формуванням та розподілом прибутку. Рівень та динаміка фінансових результатів діяльності переробного підприємства дозволяють робити висновки щодо росту доходу від реалізації продукції, зниження витрат на виробництво продукції, високій якості прибутку, високому рівні капіталізації прибутку, тобто високій частини прибутку, що спрямовано на створення фондів накопичення, високому рівні чистого прибутку, що залишається на підприємстві та свідчить про потенціал нарощення обсягів виробничої діяльності тощо. Крім того, про динаміку фінансових результатів свідчить рівень фінансової та економічної рентабельності.

2. Управління майновими ресурсами здійснюється в розрізі необоротних та оборотних активів. При розгляді питання управління активами як напряму розробки фінансової політики, слід зауважити, що більшість вчених вивченню цього питання не приділяють безпосередньої уваги [7], тобто зосереджуються, в основному, на фінансовому аналізі і управлінні грошовими потоками.

Інші автори [8] приділяють увагу в управлінні активами тільки управлінню оборотними активами як складовій специфічної функції фінансового менеджменту, залишаючи поза увагою необоротні, хоча співвідношення необоротних і оборотних активів є основним цільовим показником фінансової політики підприємства.

Необхідно проаналізувати забезпеченість переробного підприємства сформованим обсягом активів до нормативної потреби.

При управлінні необоротними активами оцінюється стан основних засобів, наявність нематеріальних активів та ефективність їх використання. Останні, як відомо відіграють велику роль у створенні позитивного іміджу переробного підприємства,

Оцінку ефективності використання оборотних активів здійснюють за допомогою показників співвідношення темпів росту виробництва продукції та темпів росту обсягу оборотних активів, показників оборотності, закріплення та періоду обороту, які аналізуються на кожному з етапів кругообороту оборотних активів

3. Управління структурою капіталу є не лише основним напрямом формування фінансової політики переробних підприємств АПК, а й питанням прийняття стратегічних рішень. По-перше, можливість сформувати достатній обсяг ресурсів в моменти сезонного напруження можливо лише за рахунок залученого капіталу, тобто використання кредитних ресурсів залишається об'єктивною необхідністю функціонування переробних підприємств АПК. По-друге, демонстрація наміру агресивної конкурентної та, відповідно, фінансової

політики ототожнюється з нарощенням обсягів виробництва продукції в перспективному періоді, що потребує формування додаткових обсягів оборотних активів та залучення джерел їх фінансування.

Отже, нарощення в структурі капіталу переробного підприємства боргового навантаження призводить до агресивної виробничої політики. У випадку ігнорування конкурентами такої демонстрації, не прийняття їх відповідних заходів по скороченню випуску обсягів свого виробництва, перенасичення ринку продукцією неминує призводити до обвалу ціни, що скорочує обсяги прибутку всіх учасників ринку. В той же час, якщо демонстрація наміру захвату ринку, була вдалою, конкуренти можуть змиритися та скоротити свої обсяги виробництва замість того, що розв'язувати цінову війну. Це приклад реалізації агресивної стратегії, що дозволяє підприємству збільшити свої прибутки.

Отже, оцінку політики управління структурою капіталу здійснюють за допомогою показників фінансового левериджу, ефективності використання капіталу в розрізі власного та позикового капіталу, рентабельності використання капіталу.

4. Управління ризиками операційної діяльності. Слід зауважити, що збільшення боргового навантаження супроводжується збільшенням рівня ризику. В ситуації невизначеності збільшення обсягів виробництва підприємств призводить до росту прибутку, якщо попит на її продукцію є високим і навпаки. Іншою мовою, збільшення обсягів виробництва в ситуації невизначеності призводить до збільшення ризикованості потоків прибутку, що генерує операційна діяльність переробного підприємства. Тому, чим вища буде доля боргового навантаження, тим більше у підприємства потенціал до збільшення обсягів виробництва. Отримавши інформацію про залучення підприємством додаткових фінансових ресурсів, що означає нарощення обсягів операційної діяльності, конкуренти змушені відповідати або повною пасивністю та збереженням своїх обсягів виробництва на попередньому рівні, або спробою зберегти поточний рівень цін (в крайньому випадку мінімізувати різке падіння) за допомогою скорочення обсягів виробництва. Тому, можна очікувати на виконання стратегічного сценарію.

Але, відомі проблеми недостатнього та скороченого інвестування при збільшенні боргового навантаження, що в свою чергу призведе до втрати агресивного сценарію підприємства на конкурентному ринку. [1] Так, підприємство, яке має на меті розширення своєї долі ринку, починає знижувати ціни та збільшувати витрати на рекламу, що призведе до зниженню прибутку в короткостроковому періоді і очікуванні росту прибутку в

довгостроковій перспективі. Зниження ціни та збільшення витрат на рекламу можна розглядати як традиційні інвестиційні проекти, а мотив підприємства по реалізації цих інвестиційних проектів тобто по розширенню свого сегменту ринку залежатиме від очікуваної ставки доходності цих інвестиційних проектів. Отже, чим вище ставка доходності інвестиційних проектів або чим вище обсяги прибутку від розширення сегменту ринку, тим сильніше мотив по їх впровадженню. З точки зору власників підприємства, очікувана ставка доходності за цими інвестиційними проектами завжди буде вищою для підприємства з високим левериджем через проблему з недостатнім фінансуванням. Таким чином, високий рівень боргового навантаження призводить до зниження ставки доходності і, відповідно, робить підприємство менш агресивним а конкурентній боротьбі щодо розширення сегменту ринку, а боргове навантаження впливає на конкурентну динаміку в галузі.

Висновки і перспективи подальших розробок. Протиріччя між непереборною силою, спрямованою на створення стратегічних конкурентних можливостей, і неповоротною моделлю фінансової бухгалтерської звітності стало причиною створення американськими вченими Д.Нортоном та Р.Капланом синтезованої управлінської технології – збалансованої системи показників, основний принцип якої – «неможливо керувати тим, що неможливо виміряти». Ця система трансформує місію й стратегію організації в завдання і показники, згруповані за чотирма вимірами - бізнес-перспективами: фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, розвиток та навчання персоналу. Кожна з названих складових включає певну кількість факторів досягнення результату, які в свою чергу можна виміряти низкою показників, що відображають ступень досягнення організацією своїх цілей. Для переробних підприємств АПК в процесі формування системи для оцінки фінансової політики кожен вибраний показник повинен бути ланкою в ланцюгу причино-наслідкових зв'язків, спрямованих на досягнення фінансових результатів підприємства та росту його ринкової вартості. Таким чином, розробка системи показників оцінки фінансової політики переробних підприємств дозволяє досягти балансу між довгостроковими та короткостроковими цілями.

Література:

1. Рудык Н.Б. Структура капитала корпораций: теория и практика.- М.: Дело, 2004. –С.146-158
2. Коваль І. Використання системи збалансованих показників в стратегічному управлінні організацією. // Збірник тез доповідей за матеріалами Сьомої Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації»,– ТНЕУ.- 2010.-С.188-189
3. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия/ И.А.Бланк. – К.: Ника – центр, Эльга, 2003. – 448 с. – («Энциклопедия финансового менеджера», вып. 2).
4. Великий енциклопедичний словник. [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc3p/50262>
5. Денисов А.Ю. Экономическое управление предприятием и корпорацией/ А.Ю. Денисов, С.А. Жданов– М.: Дело и Сервис, 2002. – 416 с.
6. Жданов С.А. Основы теории экономического управления предприятием: учебник/ С.А. Жданов.- М.: Финпресс, 2000.- 384 с.
7. Економічний словник. [Електронний ресурс]/ Режим доступу: http://dic.academic.ru/dic.nsf/econ_dict/2690

Abstract

Grishova I. U

The Methodological Aspect of Financial Policy of Agricultural Processing Enterprises.

In the article we form the system of target indicators of efficiency of forming and using of financial resources as methodological base of financial policy of agricultural processing enterprises. The basic principles of policy realization are proposed.